

- С.І. Основи підприємницької діяльності [Текст]: навч. посібник. / С.В. Мочерний, О.А. Устенко, С.І. Чеботар – К.: Академія, 2001. – 280с.
5. Пастернак-Таранушенко Г.І. Економічна безпека держави. Статистика процесу забезпечення [Текст]: підручник / Г.І. Пастернак-Таранушенко. – К.: Кондор, 2002. – 302с.
6. Плетникова І. Л. Визначення рівня і забезпечення економічної безпеки залізниці : автореф. дис. на здобуття наук, ступня канд. екон. наук : спец. 08.07.04 «Економіка транспорту і зв'язку» / Харківська держ. академія залізничного транспорту / І. Л. Плетникова – Харків, 2001. - 15 с.
7. Прейгер Д. К. Реалізація потенціалу транспортної інфраструктури України в стратегії посткризового економічного розвитку [Текст] / Д. К. Прейгер, О. В. Собкевич, О. Ю. Ємельянова.-К. : НІСД, 2011. - 37 с.
8. Евразия вести [Електронний ресурс]: <http://www.eav.ru/publ1.php?publid=20100303a04>, <http://news.finance.ua/ru/~1/0/all/2012/10/15/289355>.
9. Транспорт і зв'язок // Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс]. – URL: www.ukrstat.gov.ua

Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Зайцева І.Ю.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Сухорукова Т.Г.

УДК 658.3

КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Полякова О. М., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

В роботі з позиції кластерного підходу розглянуто методологічні основи формування інтегрованої транспортно-логістичної системи в Україні. Приведено визначення транспортно-логістичного кластеру, проаналізовано структурні елементи кластерної моделі, переваги і принципи створення кластерів. Розглянуто етапи створення транспортно-логістичного кластеру та рівні формування інтегрованої транспортно-логістичної системи. Наведена методологічна основа формування транспортно-логістичного кластеру на базі регіональних транспортно-логістичних центрів.

Ключові слова: логістичний центр, транспортно-логістичний кластер, регіональна транспортно-логістична система.

КЛАСТЕРНЫЙ ПОДХОД К ФОРМИРОВАНИЮ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ТРАНСПОРТНО-ЛОГИСТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ

Полякова Е. Н., к.э.н., доцент (УкрГАЗТ)

В статье с позиции кластерного подхода рассмотрены методологические основы формирования интегрированной транспортно-логистической системы в Украине. Приведены определения транспортно-логистического кластера, проанализированы структурные элементы кластерной модели, преимущества и принципы создания кластеров. Рассмотрены этапы создания транспортно-логистического кластера и уровни формирования интегрированной транспортно-логистической системы. Приведена методологическая основа формирования транспортно-логистического кластера на базе региональных транспортно-логистических центров.

Ключевые слова: логистический центр, транспортно-логистический кластер, региональная транспортно-логистическая система.

THE CLUSTER APPROACH TO THE FORMATION OF AN INTEGRATED TRANSPORT AND LOGISTICS SYSTEM

Polyakova E. N., Candidate of Economic Sciences, associate professor (UkrSA of RT)

The article describes the methodological basis for the formation of integrated transport and logistics system in Ukraine from the position of the cluster approach. Contains definitions of transport and logistics cluster, consider the

structural elements of the cluster model, noted the benefits of creating clusters. The basic principles of creating clusters benefits. Found that the development of transport and logistics clusters in some regions will solve the problem of increasing the competitiveness of the national economy and transit potential, which ultimately lead to the integration of the transport system of Ukraine in the global transportation system on the principles of competition, transparency, efficiency, standardization and security. The stages of creating a transport and logistics cluster, consider a model of the formation of a single integrated national transport and logistics system based on the formation of the axial approach of the territorial space of the country. The basis of the strategic axes are trade hubs, which are located in the transport and logistics centers, which interact with the regional transport and logistics systems and clusters. Discusses the methodological basis for the formation of transport and logistics cluster on the basis of regional logistic centers. Creation of an integrated transport and logistics system based on the cluster approach will provide a cross-functional and inter-organizational coordination and integration of participants and partners of regional transport and logistics system and further innovative development.

Keywords: *logistics center, transport and logistics cluster, regional transport and logistics system.*

Постановка проблеми. Процес глобалізації світової економіки характеризується двома суперечливими тенденціями: з одного боку, спостерігається поглиблення інтеграційних процесів в економіці і на транспорті, а з іншого – посилюється конкуренція як на внутрішньому, так і міжнародному ринках транспортних послуг. Це зумовлює пошук способів ефективної взаємодії у системи вантажо- і товароруку на основі формування багатофункціональної інтегрованої транспортно-логістичної системи (ТЛС), починаючи з місцевих та регіональних рівнів з послідувочою інтеграцією в транснаціональні системи.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2010 року № 659-р «Про Комплексну програму утвердження України як транзитної держави у 2011-2020 роках», одним з головних напрямів підвищення ефективності та якості транспортного обслуговування в міжнародному сполученні є перехід на логістичні технології організації управління матеріальними потоками у процесі постачання товару споживачеві [2].

В якості напрямку розвитку інтеграційних процесів на транспорті Концепцією створення кластерів в Україні відзначається інтеграція транспорту з транспортним машинобудуванням, а також з наукою через створення виробничих, інноваційно-технологічних, туристичних і транспортно-логістичних кластерів [1].

Кластерний підхід широко застосовується в економіці Німеччини, США, Японії, Фінляндії, Китаї, Індії та низці інших країн. У ВАТ «РЖД» розроблена методологія організації функціонування міжнародних транспортних коридорів на основі кластерного підходу з застосуванням мультимодальних логістичних центрів.

Для України, яка є вузловим центром транспортних коридорів Євразійської мережі, має вигідне геополітичне положення і високий транзитний потенціал, питання забезпечення безперешкодного товарообміну з тісним кооперуванням промислових, транспортних, експедиторських організацій в єдиному

інформаційно-транспортному просторі набувають особливої актуальності. Тому формування в Україні транспортно-логістичних кластерів (ТЛК) є пріоритетним напрямком наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виділення невирішених частин загальної проблеми. Значний внесок у розвиток теорії і практики створення логістичних центрів і формування інтегрованих ТЛС внесли фундаментальні праці В. Віннікова, Р. Леонтєва, Т. Прокоф'євої, Є. Сича [4,8, 12, 13]. Проблемам функціонування та розвитку кластерів присвячені роботи таких авторів, як В. Кислий, І. Меньшеніна, Ю. Ніколаєв, І.Смирнов [6,9,10,14]. Питанням створення промислово-логістичної системи України як форми інтеграції транспорту і промисловості присвячені роботи В. Диканя, Н. Якименко, М. Корінь [4,7].

Незважаючи на широке висвітлення аспектів формування ТЛС і теорії кластерів вітчизняними та зарубіжними дослідниками, питання розробки теоретичних основ формування взаємозв'язків підприємств у галузевих кластерах, зокрема транспортно-логістичних, потребують подальшого дослідження.

Постановка завдання. У зв'язку з цим метою статті є визначення методологічних основ формування інтегрованої ТЛС в Україні з позиції кластерного підходу.

Виклад основного матеріалу. Транспортно-логістичний кластер (ТЛК) включає в себе комплекс інфраструктури і компаній, які спеціалізуються на зберіганні, супроводженні і доставці вантажів та пасажирів. Кластер може включати також: організації, які обслуговують об'єкти інфраструктури; компанії, які спеціалізуються на перевезеннях; логістичні комплекси та інші [1].

За визначенням проф. Т.А. Прокоф'євої ТЛК - це міжгалузеве добровільне об'єднання підприємницьких структур, транспортно-логістичної інфраструктури, громадських та інших організацій, що спеціалізуються на перевезенні вантажів, зберіганні та вантажокопериобці, транспортно-експедиційному, логістичному сервісному обслуговуванні та управлінні

товароматеріальними та супутніми потоками, тісно співпрацюють з науковими, освітніми установами, органами державної та регіональної влади з метою підвищення конкурентоспроможності на вітчизняному та світовому ринку транспортно-логістичних послуг [12].

Згідно з кластерним підходом конкурентоспроможність регіону залежить від наявності на його території кластера взаємозалежних галузей. Світовий досвід останнього десятиліття дає досить багато прикладів утворення та функціонування кластерів у різних сегментах регіональної економіки. Інтерес до ТЛК пояснюється двома особливостями цієї категорії кластерів:

1) ТЛК - кластери послуг, тоді як традиційна література з галузевим кластерам концентрувалася на кластерах товарного виробництва, оскільки виробництво товарів є центральним завданням економічного розвитку регіонів. Ставлення до кластерів послуг змінюється у зв'язку з розвитком сфери послуг;

2) транспортні галузі та транспортні системи займають особливе положення в економіці країн, формуючи вантажо- і пасажиропотоки країн і регіонів. У зв'язку з цим актуальності набувають питання щодо пов'язування території кластера з адміністративно-територіальним поділом з метою його координування органами влади та забезпечення вимірювання діяльності кластера даними офіційної статистики [16].

Проф. Т.А. Прокоф'єва при побудові кластерної моделі виділяє наступні структурні елементи:

1) „ядро” - об'єкти, навколо яких групуються кластер. Ці об'єкти виконують основний вид діяльності, позиціонують кластер, випускають кінцеву продукцію або надають послуги з урахуванням регіональної спеціалізації та географічних переваг регіону. До складу „ядра” рекомендується включити компанії-лідери у сфері логістичного бізнесу, в т.ч. великих вантажовласників і потенційних інвесторів;

2) „доповнюючі об'єкти” - об'єкти, діяльність яких безпосередньо забезпечує функціонування об'єктів „ядра”;

3) „обслуговуючі об'єкти” - об'єкти, наявність яких є обов'язковою, але діяльність яких безпосередньо не пов'язана з функціонуванням об'єктів „ядра”. До обслуговуючих об'єктів можуть бути віднесені інформаційні, збутові, ремонтні підприємства. Крім того, до складу обслуговуючих об'єктів входить фінансовий центр кластера, тобто банківська структура, що здійснює фінансовий супровід діяльності підприємств кластера;

4) „допоміжні об'єкти” - об'єкти кластера, наявність яких бажана, але не обов'язкова для

функціонування інших об'єктів кластера. До них відносяться сервісно-консультаційні підприємства, функції яких можуть бути здійснені як у рамках кластера, так і за допомогою аутсорсингу. Крім того, до даних об'єктів відносяться різні інститути фінансового капіталу, що не входять до складу фінансового центру. Метою даних підприємств, у разі їх наявності в кластері, є вишукування внутрішніх резервів для забезпечення безперервності відтворювальних процесів, досягнення стратегічних вигод, пов'язаних в першу чергу з підвищенням мобільності розвитку та реалізації технологічного потенціалу всього кластера [12].

Перевага кластерного підходу полягає в тому, що він надає високу значимість мікроекономічної складової, а також територіальному та соціальному аспектам економічного розвитку. Крім того, він пропонує ефективні інструменти для стимулювання регіонального розвитку, яке проявляється у збільшенні зайнятості, підвищенні конкурентоспроможності регіональних виробничих систем, зростанні бюджетних доходів та ін. [11]. В силу синергетичних ефектів зростає продуктивність праці як у самому кластері, так і в суміжних секторах економіки.

Створення кластерів засноване на таких принципах:

- формування єдиного інноваційного, інформаційного, організаційно-економічного, виробничо-технологічного, кадрового та нормативно-правового простору;

- вдосконалення виробничих і логістичних бізнес-процесів і технологій на основі інновацій;

- узгодження економічних інтересів і принципів інтегрованого взаємодії, укладення договорів і контрактів учасниками та партнерами кластера з компанією або групою компаній-лідерів, які формують ядро кластера;

- формування загальної стратегії та комерційної політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності, а також при управлінні і обслуговуванні товароматеріальних і супутніх потоків, що проходять по МТК;

- взаємодія з науковими інститутами та вищими навчальними закладами, підвищення кваліфікації та професійного рівня персоналу;

- застосування механізму державно-приватного партнерства і організація ефективної співпраці між комерційними структурами та органами влади різних рівнів [10, 11].

В роботі [3] пропонуються наступні етапи формування ТЛК:

1. Визначення мети створення та основних завдань ТЛК.

2 Визначення ядра кластера та складу його учасників, затвердження документів щодо його діяльності.

3 Розробка організаційної структури кластера (моделі кластера).

4 Формування системи управління ТЛК, визначення джерел та обсягів фінансових ресурсів, можливих джерел державної підтримки, розробка стратегії функціонування кластера.

5 Оцінка ефективності функціонування кластеру з позиції загальнодержавних інтересів та з позиції зацікавленості учасників ТЛК.

З існуючих моделей створення ТЛС найбільш цікавою з точки зору реалізації в Україні є модель формування єдиної інтегрованої національної транспортно-логістичної системи, заснованої на осьовому підході формування територіального простору країни [15]. За даною моделлю основою стратегічних осей є торгово-транспортні вузли, в яких розташовані транспортно-логістичні центри, які, в свою чергу, взаємодіють з регіональними транспортно-логістичними системами і кластерами.

Методологія формування єдиної інтегрованої національної транспортно-логістичної системи складається з п'яти рівнів (таблиця 1).

На наш погляд, методологічною основою формування ТЛК на базі регіональних транспортно-логістичних центрів є:

1) аналіз ринку транспортно-логістичних послуг і тенденцій його розвитку з виявленням об'єктивних передумов розвитку мережі транспортно-логістичних центрів на території регіону в ув'язці з розвитком МТК;

2) визначення ключової компетенції регіональних транспортно-логістичних центрів;

3) встановлення джерел інвестування і користувачів послуг логістичних центрів, побудова моделі міжорганізаційної логістичної координації та інтеграції, системи інформаційного забезпечення вантажо- і товароруку;

4) розробка принципової схеми розвитку і розміщення опорної мережі регіональних ТЛЦ в транспортних вузлах і центрах вантажоутворення, розташованих на території регіону;

5) створення системи ефективного управління в ТЛК, організація співпраці з органами регіональної та місцевої влади, великими вантажовласниками, залізницями, іншими транспортними, логістичними та інвестиційними компаніями;

6) створення єдиної системи нормативно-правового забезпечення з підсистемою державної підтримки і регулювання.

Таблиця 1

Рівні формування єдиної інтегрованої національної ТЛС

Рівні ТЛС	Характеристика рівнів ТЛС
Перший рівень	Взаємодія учасників транспортно-логістичних послуг
Другий рівень	Формування транспортно-логістичних центрів різних рівнів (міжнародних, регіональних, місцевих)
Третій рівень	Формування вертикально інтегрованих регіональних ТЛС; ефект синергії поширюється на всіх учасників регіональної економіки
Четвертий рівень	Формування ТЛК, інтегрованих як на вертикальному, так і на горизонтальному рівні, з високим рівнем взаємодії
П'ятий рівень	Формування єдиної інтегрованої національної ТЛС як підсистеми макрологістичної системи (МЛС) на основі регіональних МЛС і ТЛК

Як згадувалося вище, територія кластера повинна бути узгоджена з адміністративно-територіальним поділом. Домінуюче положення кластера на регіональному ринку не має нічого спільного з монополією, оскільки кластер - не організація, а множина організацій, що перебувають між собою як у відносинах кооперації, так і у відносинах конкуренції [14].

Стосовно до України розвиток ТЛК в ряді регіонів дозволить вирішити проблему підвищення конкурентоспроможності національної економіки і реалізувати транзитний потенціал, який має розглядатися як конкурентна перевага регіонів і країни в цілому, що в кінцевому підсумку призведе до інтеграції транспортної системи України в

світову транспортну систему на принципах конкурентності, відкритості, ефективності, стандартизації та безпеки. Для успішного економічного розвитку України, її включення в світову транспортну систему потрібна адаптація до міжнародних стандартів і розвиток й вдосконалення МТК, що проходять через територію країни.

Висновки. Створення інтегрованої ТЛС на основі кластерного підходу дозволить організувати якісне перевезення вантажів з найменшими витратами і оптимальним прибутком для всіх суб'єктів господарювання в регіонах, знизити витрати вантажовласників на перевезення вантажів, зменшити транспортну складову у

вартості продукції, підвищити прибутковість і стійкість функціонування транспортного комплексу України, а також сприятиме розвитку економіки регіонів і країни в цілому й збільшенню внутрішнього валового продукту.

Кластерна модель забезпечує міжфункціональну і міжорганізаційну координацію та інтеграцію учасників та партнерів регіональної ТЛС і подальший інноваційний розвиток. При цьому, чим вище рівень кооперації та інтеграції учасників ланцюгів поставок, що проходять через регіональні транспортно-логістичні центри, тим вище його конкурентоспроможність на ринку транспортно-логістичних послуг.

Формування ТЛК зажадає довгих років і залежить від багатьох факторів, в першу чергу, від здатності реалізувати транзитний потенціал України через міжнародні транспортні коридори. Перспективним напрямком подальшого дослідження є визначення комерційної, економічної і соціальної ефективності функціонування ТЛК для всіх учасників логістичного процесу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Концепція створення кластерів в Україні. Про схвалення Концепції створення кластерів в Україні. Проект Кабінету Міністрів України. [Текст] // Офіційний вісник України. – 2010. – № 43. – Ст. 1726.
- 2 Про Комплексну програму утвердження України як транзитної держави у 2011– 020 роках: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2010 р. №659-р [Текст] // Офіційний вісник України. – 2010. – № 39. – Ст. 1722.
- 3 Альошинський Є.С. Розробка пропозицій щодо створення транспортно-логістичного кластера Харківської області [Текст] / Є.С. Альошинський, К.В. Білан // Восточно-Европейский журнал передовых технологий – 2013. – (63). – С. 29-33.
- 4 Винников В.В. Экономические предпосылки и региональные аспекты логистики в формировании логистических транспортно-распределительных систем [Текст] / В.В. Винников, В.С. Кристиогло // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. - № 39. - С. 24-29.
- 5 Дикань В.Л. Консолідація можливостей промисловості та транспорту в умовах міжнародних транспортних коридорів як шлях призупинення кризових явищ в економіці України [Текст] / В.Л. Дикань, Н.В. Якименко // Вісник економіки транспорту та промисловості. - № 30. – 2010. – С. 11 – 16.
- 6 Кислий В. Розвиток транспортно-логістичних кластерів в Україні [Текст] / В. Кислий, Т. Жарик // Економіка України. – 2010. – №12. – С. 28–37.
- 7 Корінь М.В. Промислово-логістична система України як форма інтеграції транспорту та промисловості [Електронний ресурс] / Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" // Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=867>
- 8 Леонтьев Р. Г. Формирование единой региональной транспортной системы (программно-целевой подход) [Текст] / Р. Г. Леонтьев. – М.: Наука, 1987. – 152 с.
- 9 Меньшенина И.Г. Кластерообразование в региональной экономике: монография [Текст] / И.Г. Меньшенина, Л.М. Капустина; Федер. агентство по образованию, Урал. гос. экон. ун-т. – Екатеринбург: Изд-во Урал. гос. экон. ун-та, 2008. – 154 с.
- 10 Ніколаєв Ю.О. Структура транспортно-логістичного кластера та процес його формування [Текст] / Ю.О. Ніколаєв // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – Вип. 1 (44). – С.345-350.
- 11 Попова Н.В. Кластеры как основа инновационного развития транспортно-логистической системы региона [Текст] / Н.В. Попова // Бизнес Информ. – 2013. – Вып. № 8. – С.63-67.
- 12 Прокофьева Т.А. Кластерный подход к управлению развитием логистической инфраструктуры евроазиатских международных транспортных коридоров [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.jura.lt/en/internet-publications/9112-iskirtinis-interviu-vladimiras-chikvadz-ekonomika-ura-koncentruota-politikos-iraika>
- 13 Сич Є.М. Логістично-кластерний підхід до розвитку транспортного ринку [Електронний ресурс] / Є.М. Сич, О.В. Бойко // Вісник Чернігівського національного технологічного університету. – Режим доступу: <http://vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcl&j=11&id=14>
- 14 Смирнов І. Формування транспортно-логістичних кластерів у ЄС: український контекст [Текст] / І. Смирнов, О. Шматок // Вісник Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка. – 2012. – Вип. 60. – С. 14-19.
- 15 Сыздыкбаева Б.У. Методология формирования единой интегрированной транспортно-логистической системы Казахстана [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.pandia.ru/text/78/046/86749.php>
- 16 Транспортно-логистические кластеры в Европейском Союзе. Селективный обзор / Государственное автономное учреждение

Самарской области, «Центр инновационного развития и кластерных инициатив». – Самара, Июль 2011 года [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://innocentr-samara.ru/les/Transportno-logisticheskie_klastery_v_ES.pdf

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Компанієць В.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Єлагін Ю.В.*

УДК 656.025.4

ФОРМУВАННЯ ЄДИНОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ

*Пономарьова Н. В., к.т.н., доцент
Любий Є. В., к.т.н., доцент (ХНАДУ)*

Запропоновані основні напрямки формування Єдиної європейської транспортної системи. Виділено узагальнене поняття міжнародного транспортного коридору, виокремлений перелік основних міжнародних транспортних коридорів, які проходять по території України. Розкрито сутність та значення транскордонного співробітництва України. Проаналізована та визначена участь України у територіальних транскордонних об'єднаннях. Охарактеризовані основні європейські програми, які діють в межах євро регіонів.

Ключові слова: міжнародний транспортний коридор, транскордонне співробітництво, євро регіон.

ФОРМИРОВАНИЕ ЕДИНОЙ ЕВРОПЕЙСКОЙ ТРАНСПОРТНОЙ СИСТЕМЫ

*Пономарёва Н. В., к.т.н., доцент
Любий Е. В., к.т.н., доцент (ХНАДУ)*

Предложены основные направления формирования Единой европейской транспортной системы. Выделено обобщенное понятие международного транспортного коридора, приведен перечень основных международных транспортных коридоров, проходящих по территории Украины. Раскрыта суть и значение трансграничного сотрудничества Украины. Проанализировано и определено участие Украины в территориальных трансграничных объединениях. Охарактеризованы основные европейские программы, которые действуют в пределах евро регионов.

Ключевые слова: международный транспортный коридор, трансграничное сотрудничество, евро регион.

FORMATION OF A SINGLE EUROPEAN TRANSPORT SYSTEM

*Ponomareva N. V., Candidate of Technical Sciences, Associate Professor
Lubyi E. V., Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, (KhNAHU)*

The main directions of a single European transport system. Highlighted the Council of Europe recommendations on all members of participants, on combating the negative effects of globalization. Allocated generalized notion of international transport corridor, a list of major international transport corridors passing through the territory of Ukraine. The essence and value of cross-border cooperation between Ukraine. Analyze and determine Ukraine's participation in cross-border territorial associations. Determined that the Euroregion suggests cooperation aimed at coordinating mutual effort between the participating countries and their implementation agreed activities in different spheres management. Characterized by major European programs that operate within the Euroregion. Characterized by duration and available to the larger shows, held in the framework of these programs.

Keywords: international transport corridor, cross-border cooperation, the Euroregion.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими та практичними завданнями. Основним кроком України до інтеграції з європейською транспортною системою є подальша розбудова національної мережі міжнародних транспортних коридорів (МТК). Цей поступ є одним з тих важливих чинників, що впливають на залучення додаткових обсягів перевезень. Слід зазначити, що транскордонне співробітництво (ТКС) відіграє важливу роль для прикордонних територій України, які стали об'єктом регіональної політики Європейського Союзу (ЄС).